

Momo

Dossier pédagogique

MOMO, la novel·la de l'alemany Michael Ende publicada ara fa més de 40 és avui en dia d'una gran vigència. El subtítol "Els homes de gris" ja ens pot donar pistes del què ens hi trobarem quan la llegim. L'associació de ser "una persona gris" a no saber-se divertir, anar sempre atrafegat, no pensar en la resta sinó en nosaltres i prou, és molt encertada. Gris com absència de colors, com absència de rialles, com absència de vivències...

A MOMO el que ens fa tornar grisos és l'ús que en fem del nostre temps. Quin és el concepte de temps que tenim en les nostres societats actuals? MOMO també tracta de l'estafa, perquè "els homes de gris" ens volen estafar a partir del nostre temps. Convertint el nostre temps en un concepte mercantil. Et canvio TEMPS per COSES. Sempre són necessàries aquestes coses? Què ens aporta voler més i tenir més? Com adults hem de ser capaços de donar eines als nostres infants i joves perquè aprenguin a gestionar el seu temps, els hem de permetre avorrir-se i trobar plaer en aquest avorriment. Calen molta reflexió sobre les nostres necessitats materials si aquestes passen per sobre de les nostres relacions socials, per sobre de les nostres amistats?

Per què volem tenir més? Per què volem ser més rics? Qui és més ric: qui té més i vol tenir cada cop més o qui és més feliç amb el que té? Aquesta profunda crisi econòmica social en la que estem immersos ens hauria de fer reflexionar sobre molts dels conceptes que ens planteja MOMO.

Cal que l'educació serveix realment per aconseguir allò que ens deia el mestre Galeano " Molta gent petita, en llocs petits, fent coses petites, pot canviar el món".

Eva Rigau i Bruguera

Mestra i pedagoga

ESTRUCTURA DEL DOSSIER

Seguint el que ens marca el currículum de primària aquest dossier recull les competències i els continguts per a àmbits i àrea de coneixement. També hi ha un apartat d'orientació metodològica.

La proposta està pensada per a l'alumnat a partir de 9 anys, això vol dir Cicle mitjà i Cicle superior de primària.

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

MOMO ens pot ajudar a millorar les competències bàsiques següents: Competència comunicativa lingüística i audiovisual (capacitat d'expressar, interpretar i comunicar conceptes, pensaments, fets i opinions, oralment i prescrit, fent servir diferents suports i formats (escrit, audiovisual, gràfic...) atenent la diversitat de llengües, per interactuar lingüísticament de manera adequada i i creativa en diferents contextos socials i culturals)

Competència artística i cultural (Coneixement, la comprensió i la valoració crítica de diferents manifestacions culturals i artístiques, tradicionals o no, que s'utilitzen com a font d'enriquiment i gaudi. També inclou la capacitat de crear produccions artístiques pròpies o expressar experiències i emocions a través de diferents mitjans artístics)

Competència social i ciutadana (Capacitat per comprendre la realitat social en què es viu, afrontar la convivència i els conflictes emprant el judici ètic que es basa en els valors i pràctiques democràtiques i exercir la ciutadania, actuant amb criteri propi i sentit crític, contribuint a la construcció de la pau i la democràcia i mantenint una actitud constructiva, solidària i responsable davant el compliment dels drets i obligacions cívics)

Competència d'aprendre a aprendre (Capacitat d'emprendre, organitzar i conduir un aprenentatge individualment o en grup, en funció dels objectius i necessitats, així com dominar els diferents mètodes i estratègies d'aprenentatges)

Competència d'autonomia, iniciativa personal i empenedoria (Consciència i l'aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i de convertir les idees en les accions, d'aprendre de les errades, d'assumir riscos i de treballar en equip)

ÀMBITS I ÀREES DE CONEIXEMENT

Àmbit lingüístic. Dimensió comunicació oral (català)

- 1.- Comprendre textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i valors
- 2.- Interactuar oralment d'acord amb la situació comunicativa utilitzant estratègies conversacionals

Continguts

1. Estratègies per a la comprensió.
2. Tema, idees principals i rellevants.
3. Morfosintaxi textual: connectors.
4. Lèxic: vocabulari usual i específic.
5. Component semàntic de la llengua: comparació, derivació, sentit figurat...
6. Gestió i tractament de la informació.
7. Organització del text: coherència i cohesió.
8. Correcció lingüística.
9. Adequació del registre.
10. Elements expressius: prosòdics i no verbals.
11. Estratègies per estructurar l'expressió oral.
12. Estratègies de participació activa i col·laborativa.
13. Normes que regeixen la interacció oral: torn de paraula...

Àmbit lingüístic. Dimensió comunicació escrita

- 1.- Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa i el destinatari
- 2.- Produir textos de tipologies diverses amb un lèxic i estructura que s'adeqüin al tipus de text, a les intencions i al destinatari
- 3.- Revisar el text per millorar-lo i tenir cura de la seva presentació formal en funció de la situació comunicativa

Continguts

1. Textos de tipologia diversa en diferents formats i suports.
2. Connectors.
3. Signes de puntuació.
4. Lèxic: vocabulari usual i específic.
5. Gestió i tractament de la informació.
6. Estratègies i recursos per a la producció de textos.
7. Elements per a la planificació d'un text.
8. Organització del text: coherència i cohesió.
9. Correcció lingüística.
10. Adequació del registre
11. Revisió ortogràfica: diccionaris i correctors de textos.
12. Presentació formal.

13. Hàbit d'escriure

Àmbit artístic. Dimensió percepció, comprensió i valoració

Competències:

- 1.- Mostrar hàbits de percepció conscient de la realitat visual i sonora de l'entorn natural i cultural
- 2.- Utilitzar elements bàsics dels llenguatge visual i estratègies per comprendre i apreciar les produccions artístiques.

Continguts

1. Percepció i exploració sensorials dels elements presents en l'entorn
2. Expressió de les idees, emocions i experiències que desvetllen les manifestacions artístiques
3. Satisfacció i emoció estètica
4. Recerca sobre qüestions relacionades amb l'art
5. Propietats dels elements que trobem presents en l'entorn i en les obres artístiques
6. Recursos, formes i possibilitats comunicatives dels diferents elements i llenguatges artístics

Àmbit artístic. Dimensió interpretació i producció

Competències:

- 1.- Emprar elements bàsics del llenguatge visual amb tècniques i eines artístiques per expressar-se i comunicar-se

Continguts

1. Interès, valoració i respecte pel fet artístic i per les produccions artístiques pròpies i alienes
2. Satisfacció i emoció estètica
3. Recursos, formes, possibilitats comunicatives dels diferents elements plàstics
4. Tècniques pròpies del llenguatge plàstic
5. Producció artística: plàstiques
6. Expressió artística d'emocions, experiències, desitjos i valoracions crítiques
7. Planificació dels processos de producció artística

Àmbit artístic. Dimensió interpretació i producció

Competències:

- 1.- Improvisar i crear amb nous elements i recursos bàsics dels diferents llenguatges artístics
- 2.- Dissenyar i realitzar projectes i produccions artístiques multidisciplinars.

Continguts

Als anteriors cal afegir:

Imaginació i creativitats en l'expressió i comunicació artística i la combinació dels diferents llenguatges en les creacions

Àmbit d'educació en valors. Dimensió personal

Competències:

- 1.- Actuar amb autonomia en la presa de decisions i assumir la responsabilitat dels propis actes
- 2.- Desenvolupar habilitats per fer front als canvis i a les dificultats per assolir un benestar personal
3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi.

Continguts:

1. Autoconeixement i autoestima.
2. Identificació de les emocions i els sentiments propis.
3. Sentiments i principis morals; actituds ètiques.
4. Autonomia i resiliència.
5. Responsabilitat i coresponsabilitat.
6. Coherència.
7. Autoregulació de la conducta.
8. Habilitats de pensament.
9. Estratègies per al diàleg.
10. Identificació dels propis prejudicis i estereotips.
11. Sensibilitat, respecte i tolerància envers els altres i la seva diversitat.
12. Actitud crítica en l'observació i la interpretació de la realitat.

Àmbit d'educació en valors. Dimensió interpersonal

Competències:

- 1.- Mostrar actituds de respecte actiu envers a les persones, les seves opinions, creences i les cultures que les conformen.
- 2.- Aplicar el diàleg com a eina d'entesa i participació en les relacions entre les persones.
- 3.- Adoptar hàbits d'aprenentatge cooperatiu que promoguin el compromís personal i les actituds de convivència

Continguts:

1. Identificació de les emocions i els sentiments dels altres; empatia.
2. Identificació dels propis prejudicis i estereotips.
3. Sentiments i principis morals; actituds ètiques.
4. Responsabilitat i coresponsabilitat.
5. Cooperació, solidaritat i altruisme.
6. Autoregulació de la conducta.
7. Estratègies de mediació i gestió positiva de conflictes.
8. Sensibilitat, respecte i tolerància envers els altres i la seva diversitat.
9. Participació en el funcionament de l'aula i de l'escola i en activitats de l'entorn més proper. Hàbits cívics i convivència en els diferents àmbits.

Àmbit d'educació en valors. Dimensió social

Competències:

- 1.- Analitzar l'entorn amb criteris ètics per cercar solucions alternatives als problemes
- 2.- Mostrar actituds de serveis i de compromís social, especialment davant de les situacions d'injustícia.

Continguts:

1. Sentiments i principis morals; actituds ètiques
2. Actituds que contribueixen al benestar emocional del grup
3. Actitud crítica en l'observació i interpretació de la realitat
4. Consum responsable i cura del medi

Àmbit digital.

Competències:

- 1.- Selecciona, utilitzar i programar dispositius digitals i les seves funcionalitats d'acord amb les tasques a realitzar

- 2.- Utilitzar programes i aplicacions de creació de dibuix i edició d'imatge fixa.
- 3.- Cercar, contrastar i seleccionar informació digital tot considerant diverses fonts i entorns digitals
- 4.- Realitzar activitats en grup utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratiu
- 5.- Actuar de forma crítica, prudent i responsable en l'ús de les TIC

ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES

En la mesura del possible les activitats que es relacionen a continuació estan pensades per ser dutes a terme tenint en compte els principis pedagògics de participació activa i creativitat per part de l'alumne.

No es detalla una manera de dur-les a terme de forma dirigida i tancada sinó d'una manera oberta i flexible, perquè cada mestre hi trobi una idea, un estímul que sigui el que provoqui l'activitat i s'adeqüi millor al grup d'alumnes que té al seu davant. Les activitats estan presentades a títol de proposta de treball tant individual com col·lectiu, però sempre tenint en compte que ha de ser l'alumne el qui ha de fer i l'adult és qui li proposa, li facilita l'espai, el temps i els materials perquè els alumnes per si mateixos puguin desenvolupar les propostes el màxim d'autònomament i d'acords a les seves capacitats, interessos i necessitats.

S'aposta per a un treball de llengua en totes les seves dimensions fent un especial èmfasis en l'ús social de la mateixa i alhora atenent les necessitats pragmàtiques de la comunicació que així afavoreixen l'assentament del codi. Cal dissenyar i facilitar les situacions d'aprenentatge global amb un ús motivat i reflexiu de les estratègies lingüístiques i comunicatives. L'activitat dialògica ha d'impregnar totes les activitats proposades d'E-A.

Les activitats escrites proposades volen facilitar a l'alumnat l'aprenentatge de planificació i organització del text per tal de formular frases organitzades semànticament i sintàctica, aconseguint paràgrafs cohesionats.

Pel que fa l'àmbit artístic les propostes són experimentals; afavorint que l'alumnat no caigui en estereotips, sinó que es planteji interrogants a l'entorn de les imatges, els objectius i aquesta pròpia proposta teatral. Volem posar en contacte l'alumnat amb diferents manifestacions artístiques i alhora que se'ls ofereixin les màximes possibilitats de creació. Sense oblidar el treball de valoració i crítica constructiva i emocional al voltant de l'art.

El treball de valors és un treball transversal per la qual cosa complementa a la resta d'àrees. No es pot entendre aïlladament, ja que aquests valors i les actituds cíviques s'adquireixen a partir de les vivències i observació de models socials. Aquest àmbit dels valors no és un àmbit de memorització de coneixements sinó que és un àmbit de dinàmiques i propostes vivencials al voltant de temes que en el cas de MOMO volent el concepte de consumisme.

El treball en equip i propostes col·laboratives és la base de moltes de les activitats ja que amb aquestes pràctiques anem promovent la participació activa en la vida de la classe, l'estructuració del pensament i alhora el foment d'aquests valors més personals i socials que ens configuren com a persones.

I sense oblidar el que faci referència a la competència digital entesa com estratègies metodològiques que ajuden a desenvolupar mètodes de treball eficaços i adequats tot usant les tecnologies digitals que tenim a l'abast sense fer-ne un abús i amb criteris de prudència i essent crítics.

ACTIVITATS

Les activitats que es proposen es poden agrupar en dos moments: abans i després de l'espectacle.

Abans de l'espectacle

Cada vegada que amb un grup d'alumnes es proposa una activitat fora de la quotidianitat de l'aula, cal prèviament una posada en comú de la proposta.

1. Així doncs, abans d'anar a teatre podem plantejar-nos una conversa-diàleg semi dirigit sobre:
  - l'obra que anirem a veure (autor, context,..)
  - la manera en com ens hem de comportar al teatre;
  - com és el teatre; però en aquest cas estarem en un amfiteatre dins del teatre.
  - Aquestes activitats podem dirigir-les els adults però alhora podem plantejar petits grups de recerca dins el grup classe perquè sigui el propi alumnat que faci la presentació de l'obra que es veurà: recerca sobre l'autor i l'obra.

DESPRÉS DE L'ESPECTACLE

Activitats àmbit lingüístic

1. Conversa sobre l'espectacle que s'ha visionat.
  - Exemple de preguntes: o Qui són i com definiríem els principals protagonistes de l'obra: Momo, Gigi, Bepo i els homes de gris
  - Per què la gent s'estranya que Momo visqui sola? Què creus?
  - Quina és l'habilitat que tan especial a la Momo? Per què creus que la fa tan especial?
  - En Gigi explica històries, repassem la història de l'Emperadriu Basilisca i quina conclusió n'hem de treure?
  - Quan arriben "els homes de gris" en què canvia tot?
  - Reflexionem sobre la manera que "els homes de gris" manipulen a en Nino i Nicola.
  - "Els homes de gris" volen que la Momo caigui a les seves trampes regalant-li una nina. Com era? Què tenia? Què li faltava?
  - Creieu que els homes i dones del poble eren feliços amb tot allò que els van donar "els homes de gris"? Per què?
  - Què ens ha d'importar: les bens materials o les amistats, la llibertat, els nostres sentiments..
  - Quina és la reflexió i aprenentatge que ens traiem?
  - Què li diries a un "home de gris" si t'oferís alguna cosa a l'estil del què li ha ofert a la Momo?

Totes les preguntes plantejades es poden formular en plan debat, diàleg o per escrit. Cada mestre sabrà què és el que millor li escau al seu grup d'alumnes

2. Es demana a cada alumne que faci una petit crítica de l'espectacle que ha visionat: resum de l'espectacle, crítica a nivell del muntatge i raons per les que recomanaria a un amic o amiga que el vegi. Com exercici previ es poden donar a llegir a l'alumnat diferents crítiques sobre espectacles que podem trobar per internet al web de qualsevol teatre del país que ofereixi espectacles familiars.
3. Cada membre del grup classe escriu una carta a una altra persona de la classe com si fos el Director del Banc del Temps, oferint-li productes per a "viure millor" (seguint l'exemple d'en Nino i Nicola amb la perruqueria i el bar o com la Momo amb la nina). Un cop acabada la carta, es dóna a la persona en qüestió i aquesta ha d'acceptar o rebutjar allò que se li ofereix de forma argumentada
4. Momo i els seus amics fan una manifestació. Escrivim els lemes i els manifestos que llegirem en una possible manifestació a favor de l'amistat i contra el consumisme (o qualsevol altre tema que es consideri oportú).
5. Treball de frases fetes i expressions a partir de la paraula "TEMPS". Aquest pot ser un concepte introductor i a partir d'aquí podem desenvolupar un treball més exhaustiu de frases fetes i expressions.
6. Role-playing: Preparem diàlegs amb o sense temps; escoltant o sense escoltar... quan som en un bar, o en una perruqueria, al mig del carrer i necessitem quelcom o simplement esperem l'autobús. Important que cada parella es prepari el seu diàleg i l'ensenyi a la resta de la classe. Al final de les presentacions es pot discutir en quines situacions ens hem sentit millor i en quines ens hem sentit malament. Verbalització dels nostres sentiments.

Activitats àmbit artístic

Taller reciclatge amb roba vella que no pot ser donada.

- Ens fem una bossa amb una samarreta vella (les famílies ens ho poden acabar de cosir!!)
- Fem trapillo amb una samarreta vella
- Collage col·lectiu amb roba vella

Taller de retrats

- Amb la tècnica que creiem més adient segons el grup: aquarella, collage, llapis de colors o ceres...

Taller de titelles col·lectiu

- En grups proposar de crear els personatges de l'obra. El material que els oferim serà material reciclat, de rebuig, deixant que sigui cada petit grup que esculli com han de ser les titelles creades. El que és important és que es

treballi planificant el procés artístic (dibuix previ de les titelles, presa de decisió com farem les titelles, execució i exhibició conjunta)

Taller construïm una casa

- Dissenyem una casa com feia en Nicola (o qualsevol altre projecte de disseny) pot ser digitalment o amb maqueta de materials. Serà un treball en petit grup on lo important no és el resultat sinó la participació de les tres persones. Que cadascú hi hagi pogut dir la seva. Sense pressa on tothom senti que les seves opinions són importants. Al final de la confecció-creació es farà una presentació a la resta de companys explicant el procés i les aportacions de cada membre. Important que l'alumnat pugui explicar com s'ha sentit mentre es duia a terme el projecte.

Activitats àmbit digital

En aquest apartat no hi ha cap activitat concreta ja que la considerem una competència transversal. Una eina a favor de la resta d'activitats i aprenentatges.

Activitats àmbit valors

En aquest apartat plantejem diferents debats que podem tenir amb l'alumnat depenent de l'edat i de quin tema creiem més interessant de treballar a partir de les seves necessitats i interessos.

El que sí que considerem important és que els debats siguin ben planificats i que l'alumnat s'acostumi a prendre-hi part activament. Això vol dir que anem delegant funcions entre ells: qui dóna el torn, qui controla el temps, qui modera, ...

Una altra bona pràctica és generar dos grups d'opinió i repartir l'alumnat entre els dos grups i cada un defensa una postura (si s'escau) malgrat sigui contrària a la que hom tingui.

Aquesta pràctica enriqueix la defensa d'arguments, la recerca de solucions, posar-nos en lloc de l'altre...

1. La família. MOMO està sola. No té família, és petita però és capaç de viure sola i ho demostra. I nosaltres. Quin rol juguem dins la nostra família. Quines responsabilitats tenim. Quines tasques desenvolupem. Seriem prou responsables per viure sols?
2. Coneixem el procés de la tasca que fan els contenidors de recollida de roba o els robbers de Càrites o el Projecte Roba Amiga. Oferim una xerrada a l'alumnat si es pot o sinó a través d'informació recollida a la web. A partir d'aquí establim un debat sobre el fet que MOMO recicli roba. Quins són els nostres hàbits. Qui aprofita roba... Què podem fer amb roba vella.
3. Organització del nostre temps. Com ens l'estructurem? Oci i lleure que tenim? Què passa si ens avorrim? O no ens avorrim? Com ho gestionem?

4. Consumisme a favor o en contra. És bo tenir moltes coses? Tenir tot allò que volem? Amics o joguines?
5. Assemblea per a discutir sobre algun tema que a l'escola o el poble no ens agrada com funciona. Podem lligar-ho amb la proposta de la redacció de lemes i manifestos si es considera oportú.

ESPEREM QUE GAUDIU DE
L'ESPECTACLE I QUE EN AQUEST
DOSSIER HI TROBEU IDEES PER
PODER APROFUNDIR MÉS EN TOT EL
QUE EL CONTE ENS OFEREIX.